

ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ “ОЩАДЛИВЕ ВИРОБНИЦТВО” НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

*Зубенко В.О., к.е.н, доцент,
Григорян М.Л., магістр (УкрДАЗТ)*

Успішне функціонування підприємств залізничного транспорту у сучасних умовах господарювання можливе лише за умови використання ощадливого виробництва. В статті визначені особливості впровадження концепції «ощадливе виробництво» на підприємствах залізничного транспорту та сформована модель її впровадження. Запропонована модель містить наступні кроки: впровадження системи 5S, впровадження TPM, впровадження складних методів ощадливого виробництва, ощадлива логістика.

Ключові слова: *ощадливе виробництво, скорочення витрат, підприємства залізничного транспорту, ощадлива логістика.*

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ВНЕДРЕНИЯ КОНЦЕПЦИИ "БЕРЕЖЛИВОЕ ПРОИЗВОДСТВО" НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА

*Зубенко В.А., к.э.н, доцент,
Григорян М.Л., магистр (УкрГАЗТ)*

Успешное функционирование предприятий железнодорожного транспорта в современных условиях хозяйствования возможно лишь при условии использования бережливого производства. В статье определены особенности внедрения концепции «бережливое производство» на предприятиях железнодорожного транспорта и сформирована модель ее внедрения. Предложенная модель содержит следующие шаги: внедрение системы 5S, внедрение TPM, внедрение сложных методов бережливого производства, бережливая логистика.

Ключевые слова: *бережливое производство, сокращение расходов, предприятия железнодорожного транспорта, бережливая логистика.*

DETERMINATION OF FEATURES OF INTRODUCTION OF THE CONCEPT "ECONOMICAL PRODUCTION" AT THE ENTERPRISES OF RAILWAY TRANSPORT

*Zubenko V. A., candidate of economics
Grygoryan M.L., master (USA of RT)*

Successful operation of the railway transport enterprises in the current economic conditions is possible only with the use of lean production. The article identifies the particular implementation of the concept of "lean production" on the railway transport enterprises and generated model of its implementation. The proposed model contains the following steps: introduction of a system of 5S, TPM implementation, the introduction of sophisticated techniques of lean manufacturing, lean logistics.

Proposed in the article the model allows the use of the concept of lean manufacturing is not just a set of techniques and methods, and as an integrated complex system that allows for simple implementation of all rules, to build not only economical enterprise, but the enterprise with a high level of culture.

Keywords: *lean manufacturing, cost reduction, enterprises of railway transport, lean logistics.*

Постановка проблеми. На даному етапі успішне функціонування підприємств залізничного транспорту у ринковій системі в Україні можливе лише за умови ефективного використання усіх видів

ресурсів та підвищення оперативності управління організацією.

Останнім часом була розроблена велика кількість теорій і концепцій (шість сигм, теорія обмежень, ощадливе виробництво, тотальна

оптимізація виробництва та ін.), що спрямовані на підвищення керованості підприємства та покращення ефективності його діяльності. Серед усіх розглянутих концепцій найбільш перспективною для українських підприємств залізничного транспорту є концепція ощадливого виробництва, тому що вона враховує стратегічні цілі розвитку залізничного транспорту і дає можливість комбінувати перспективні підходи до підвищення ефективності роботи. Саме тому тема дослідження ощадливого виробництва і є актуальною на даному етапі розвитку підприємств залізничного транспорту.

Аналіз досліджень та публікацій. На сьогодні тема дослідження теоретичних основ розвитку та управління залізничним транспортом України досить популярна, їй присвячена ціла низка праць за авторством: В.Л.Диканя [2], Ю.Ф.Кулаєва, І.М.Аксенова [3], М. Макаренко, М. Цветова [5], В.І.Пасічника [6] та ін.

Концептуальні аспекти ощадливого виробництва представлені в працях Дж. П. Вумека, Д.Т. Джонса [1], В.Д. Лісін, О.І. Лисенка, Ю.С. Вовка [4], Н.П. Тихомирової [7] та ін.

Аналіз теоретичних напрацювань із зазначеної проблематики свідчить про високу зацікавленість вітчизняних та закордонних вчених цим питанням. Разом з тим необхідні нові дієві пропозиції в межах економіки підприємств залізничного транспорту, що дозволять добитися високих економічних результатів в проблемі формування теоретичних основ впровадження концепції «ощадливе виробництво» на підприємствах залізничного транспорту.

Мета статті. Визначення особливостей впровадження концепції «ощадливе виробництво» на підприємствах залізничного транспорту.

Основний матеріал. Ідеї ощадливого виробництва висловлював ще Генрі Форд, але бізнес не сприйняв їх, оскільки вони значно випереджали час.

Піонером цього підходу стала компанія «Toyota» (інша назва підходу – виробнича система Toyota), яка завдяки його використанню протягом кількох десятиліть стала лідером світової економіки [1].

На сьогодні концепція, яка традиційно застосовувалася у виробничих організаціях, успішно адаптована також до специфіки сфери послуг, місцевого самоврядування, державного управління.

Ощадливе виробництво (Lean Manufacturing) – це система організації і управління розробкою продукції, виробництвом, взаємовідносинами з постачальниками і споживачами, коли продукція виготовляється в точній відповідності до запитів

споживачів і з меншими втратами у порівнянні з масовим виробництвом великими партіями [1].

Ціль ощадливого виробництва – ліквідувати дії, які віднімають час, поглинають ресурси, але не створюють цінність, а також формування умов, при яких дії, які залишилися, які створюють цінність, вистроюються в безперервний потік.

Мета концепції ощадливого виробництва – позбутися всіх видів втрат і домогтися максимальної ефективності використання ресурсів шляхом поступального й безперервного вдосконалення всіх бізнес-процесів організації, спрямованих на підвищення задоволеності споживачів.

Традиційно цілі скорочення витрат, прискорення роботи і підвищення задоволеності споживачів розглядаються як взаємовиключні. В межах концепції ощадливого виробництва забезпечується можливість досягати їх одночасно та погоджено. В основі цього підходу послідовне виявлення та вилучення з виробничих та інших процесів дій, що не створюють цінності для споживачів. При глибокому аналізі виявляється, що у багатьох організаціях такі дії складають більшу частину процесів. Їх вилучення дозволяє досягти мети: виконувати тільки ті роботи, які потрібні споживачам; виконувати їх тільки тоді, коли вони потрібні; виконувати їх правильно з першого разу [1].

За даними Інституту ощадливого виробництва, впровадження цих підходів дозволяє скоротити в середньому: тривалість виробничого циклу – на 50%, обсяги незавершеного виробництва – на 60%, кількість випадків переробки продукції – на 70%, необхідні площі – на 30%, необхідний для переналадки обладнання час – на 65%. Повністю виключити видатки на забезпечення якості не є можливим, але вони можуть бути приведені до прийнятного рівня [7].

Сьогодні ощадливе виробництво є практикою майже 100% японських компаній, 72% компаній США, 56% Великобританії, 55% Бразилії, 42% підприємств Мексики [7].

Проаналізувавши ситуацію, що склалася в Україні, можна сказати, що в нашій країні вже з'явилися реальні можливості для застосування концепції ощадливого виробництва, хоча вони досить обмежені. Великим кроком вперед є той факт, що керівники компаній розуміють необхідність здійснення обдуманих і систематизованих дій для поліпшення роботи підприємства. Однак поширення концепції Lean обмежується їх фінансовими проблемами і неповним усвідомленням важливості застосування системи. Деякі керівники намагаються впровадити лише окремі елементи системи, сподіваючись отримати значний результат. Деякі з них недостатньо відповідально і скрупульозно стежать

за її впровадженням, через що зазнають фінансові збитки.

Враховуючи агресивне зовнішнє середовище, сучасний незадовільний фінансовий стан та особливості основної діяльності підприємств залізничного транспорту України вважаємо своєчасним та вельми необхідним визначити особливості впровадження концепції «ощадливе виробництво» на підприємствах залізничного транспорту.

При формування теоретичних основ провадження концепції «ощадливе виробництво» для підприємств залізничного транспорту слід

врахувати особливості функціонування підприємств залізничного транспорту, що характеризуються в першу чергу складнопорядкованістю господарських зв'язків в межах підприємств залізничного транспорту та наявністю досить великих масштабів їх функціонування.

Саме тому, першим кроком побудови ощадливого виробництва згідно сформованої моделі впровадження ощадливого виробництва на підприємствах залізничного транспорту (рис. 1) повинна стати система 5S, що представляє собою постійний пошук способів організації робочих місць і підтримання на них частоти і порядку.

Рис. 1. Модель впровадження ощадливого виробництва на підприємствах залізничного транспорту

Наступним кроком створення ощадливого виробництва є впровадження системи ТРМ. Мета системи - це вдосконалення діяльності підприємства за рахунок підвищення ефективності обладнання, процесів виробництва, а також поліпшення якості продукції та підвищення виробничої безпеки. Методики 5S і ТРМ повинні працювати «рука об руку», щоб забезпечити безпеку і високу продуктивність на кожному робочому місці, значно зменшити витрати від простоїв обладнання.

Правильність послідовності застосування цих методів добре ілюструє наступний приклад. У ряді випадків підприємства, приступили спочатку до впровадження системи ТРМ, однак все одно були змушені повернутися до того, щоб пройти перші кроки системи 5S не тільки для забезпечення ефективної роботи устаткування, але і для раціональної організації всього продуктивного середовища, створення умов для продуктивного

виконання трудових операцій, візуалізації управління і контролю.

Ефективне функціонування цих систем має стати потужним поштовхом до подальшого впровадження більш складних інструментів, таких як, JIT (точно вчасно), SMED (швидкі переналадження), захист від помилок і т.ін.

Враховуючи складну підпорядкованість господарських зв'язків в рамках забезпечення процесу перевезень та досить великі масштаби функціонування підприємств залізничного транспорту вважаємо за негайне використання в рамках концепції ощадливого виробництва ощадливої логістики.

Таким чином, концепція ощадливого виробництва це не просто набір прийомів і методів, а цілісна високоорганізована система, що дозволяє при строгому виконанні всіх правил, побудувати не тільки ощадливе підприємство, але підприємство з високим рівнем культури. Саме тому при

впровадженні даної концепції на підприємствах залізничного транспорту України слід забезпечити:

- впровадження основ ощадливого виробництва у всіх структурних підрозділах;
- взаємодію та взаємодопомогу між підприємствами залізничного транспорту в рамках реалізації концепції ощадливого виробництва;
- залучення працівників підприємств залізничного транспорту у процес впровадження ощадливого виробництва;
- проведення робіт по організації і проведення навчання, семінарів, курсів по впровадженню ощадливого виробництва на кожному підрозділі, по кожній службі залізниці;
- проведення конкурсів по ощадливому виробництву та ін.

Висновки. Враховуючи агресивне зовнішнє середовище, сучасний незадовільний фінансовий стан та особливості основної діяльності підприємств залізничного транспорту України вважаємо своєчасним та вельми необхідним впровадження концепції «ощадливе виробництво» на підприємствах залізничного транспорту.

Запропонована модель впровадження ощадливого виробництва на підприємствах залізничного транспорту спроможна стати основою для формування системи тотального забезпечення якості та зменшення витрат в галузі. Робітники, інженери і менеджери, спрямовуючи свої зусилля на усунення причин невідповідностей і зайвих та непродуктивних витрат, будуть здатні спільними зусиллями створити ощадливе виробництво як вищу форму ефективного бізнесу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Вумек Дж. П. Бережливое производство: Как избавиться от потерь и добиться процветания вашей компании [Текст] / Дж. П. Вумек, Д. Т. Джонс ; пер. с англ. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. - 473 с.
- 2 Дикань В.Л. Ефективність роботи транспортної системи України в умовах глобалізації економічних систем [Текст] / В.Л. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2011. - №33. - С.13-19.
- 3 Кулаєв Ю.Ф. Концептуальные аспекты оптимального управления пассажирскими перевозками [Текст] / Ю.Ф.Кулаєв, И.М.Аксенов // Залізничний транспорт України. - 2000. - №4. - С.2-8.
- 4 Лисицин В.Д. Роль “ощадливого виробництва” в діяльності підприємства [Текст] / В. Д. Лисицин, О. І. Лисенко, Ю. С. Вовк // Вісник НТУУ “КПІ” – 2009. - №1. – С. 39-61.
- 5 Макаренко М. Транспортний сектор економіки України: тенденції та проблеми розвитку /М. Макаренко, М. Цвєтов// Економіст. – 2007. – №6. – С. 24-27.
- 6 Пасічник В.І. Управління економікою експлуатаційної роботи залізниць України: [Текст] навч. посібник / В.І.Пасічник. – К.: Основа, 2005. – 376 с.
- 7 Тихомирова Н. П. Корпоративний менеджмент в умовах нестабільного ринку [Текст] / Под общ. ред. Н. П. Тихомирова. – М. : Издательство “Экзамен”, 2003. - 320 с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 656.07

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

*Зубенко В.О., к.е.н., доцент,
Кочухай І. Е., магістр (УкрДАЗТ)*

Діяльність підприємств залізничного транспорту характеризується складнопорядкованістю господарських зв'язків як в межах підприємств залізничного транспорту, так і в межах галузі. Одним із ключових шляхів забезпечення ефективності використання виробничого потенціалу підприємств залізничного транспорту слід вважати управління потоковими процесами між елементами виробничого потенціалу, їх перетворення й інтеграцію. Реалізувати його можна за рахунок використання принципів логістики у взаємозв'язках між елементами виробничого потенціалу. Ефективність використання виробничого потенціалу підприємства залежить в першу чергу від якості взаємозв'язків між його елементами.

Ключові слова: виробничий потенціал, залізничний транспорт, підприємство, взаємодія, логістика.

© Зубенко В.О.,
Кочухай І.Е.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 49, 2015